

Marcela Gil, Margarita Rosselló i Gabriel Perelló. Tres dels primers mestres del CEIP Ponent

Antoni Aulí Ginard¹, Joan Cánovas Salvà² i Jaume Soler Capó³

1: mestre de Primària i d'Educació Física. Tècnic superior en Ensenyaments Esportius, toniag10@hotmail.com

2: mestre de Primària i de Pedagogia Terapèutica, jcanovas@dgoifp.caib.es

3: mestre de Primària: solerubio1@gmail.com

Paraules clau: educació, Inca, CEIP Ponent, anys 70.

Resum. *Si aquests anys passats presentàvem una anàlisi bastant detallada de dos mestres, un inquer com Llorenç Ramis, difunt fa uns mesos, i un altre que desenvolupà pràcticament tota la seva carrera professional a la ciutat, com fou Pedro Ballester del Rey, en aquesta nova edició de les Jornades d'Estudis Locals d'Inca hem apostat per tractar el perfil de tres mestres que obriren les portes del CEIP Ponent, quasi des del seu inici.*

Marcela Gil Pomar, Margarita Rosselló Fe i Gabriel Perelló Vallespir són els noms d'aquestes persones que, amb la seva feina, ajudaren a la formació d'un bon grapat de nins i nines provinents, majoritàriament, de famílies treballadores. Tots tres acabaren la seva carrera com a educadors a Inca.

A partir dels materials existents a l'AMEIB (Arxiu-Museu de l'Educació de les Illes Balears) intentam presentar la seva figura professional analitzada, especialment, des de l'àmbit administratiu.

Keywords: education, Inca, CEIP Ponent, years 70.

Abstract. *If these past years presented an analysis quite detailed two teachers, one of this as Lawrence Ramis, deceased a few months ago, and another who developed almost his entire professional career in the city, was Pedro Ballester del Rey, this new edition Inca's Conference of Local Studies we opted to try the profile of three teachers who opened the doors of CEIP Ponent, almost since its inception. Marcela Gil Pomar, Margarita Perello Fe and Gabriel Perelló Vallespir are the names of those people who, through their work, helped the formation of a handful of boys and girls from mostly working families. All three ended his career as educators in Inca.*

Based on the existing materials in AMEIB (Archive-Museum of Education of the Balearic Islands) we intend to present your professional figure analyzed, especially from the administrative field.

1. Introducció

Si aquests anys passats presentàvem una anàlisi bastant detallada de dos mestres, un inquer com Llorenç Ramis, difunt fa uns mesos, i un altre que desenvolupà pràcticament tota la seva carrera professional a la ciutat, com fou Pedro Ballester del Rey; en aquesta nova edició de les Jornades d'Estudis Locals d'Inca hem apostat per tractar el perfil de tres mestres que obriren les portes del CEIP Ponent, quasi des del seu inici.

Marcela Gil Pomar, Margarita Rosselló Fe i Gabriel Perelló Vallespir són els noms d'aquestes persones que, amb la seva feina, ajudaren a la formació d'un bon grapat de nins i nines de famílies treballadores provinents, majoritàriament, de terres peninsulars i ubicades a la barriada de Crist Rei.

Tots tres acabaren la seva carrera com a educadors a Inca. Són mestres que arriben al CEIP Ponent ja al final de la seva tasca professional..., ja que amb anterioritat no era possible accedir a una vacant a Inca, atès que les places del CEIP Llevant, l'altre centre públic d'Inca, estaven copades des de feia molts anys.

A partir dels materials existents a l'AMEIB (Arxiu-Museu de l'Educació de les Illes Balears) intentam presentar la seva figura professional analitzada, especialment, des de l'àmbit administratiu i amb algun detall personal.

2. Gabriel Perelló Vallespir

Gabriel Perelló, de malnom de *Can Carritus*, neix a Inca el 9 de desembre de 1918, fill de Juan i Damiana, tal com es pot llegir al seu certificat de naixement.

La seva mare quedà vídua ben jove, però amb grans esforços aconseguí que el seu fill estudiés als centres dels franciscans, on treballà durant els primers anys de la seva carrera com a mestre.

A la transcripció d'un document signat el 28 de juny de 1944 per Maria Villalonga, secretària de "la Escuela Normal del Magisterio", coneixem que als vint-i-tres anys feia constar la seva suficiència a l'Escola Normal de Balears, en concepte de batxiller; i, d'acord amb l'RD de 30 d'agost de 1914.¹

El títol està datat el 10 de setembre de 1942.

Biel Perelló es casà ja bastant major amb Margarita Torrens Oliver, amb la qual tingué una filla: Juana.

2.1. La participació a la Guerra Civil Espanyola

Gabriel Perelló no solia parlar quasi mai de la seva estada al front a Mallorca en el decurs de la lluita fratricida de la Guerra Civil; si bé, de totes maneres i mitjançant una certificació "del Delegado Provincial de Ex-Combatientes de F.E.T. i de las J.O.N.S", sabem que pertanyia al "reemplazo" de 1939 i que fou soldat, "ferit i no mutilat".

1. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

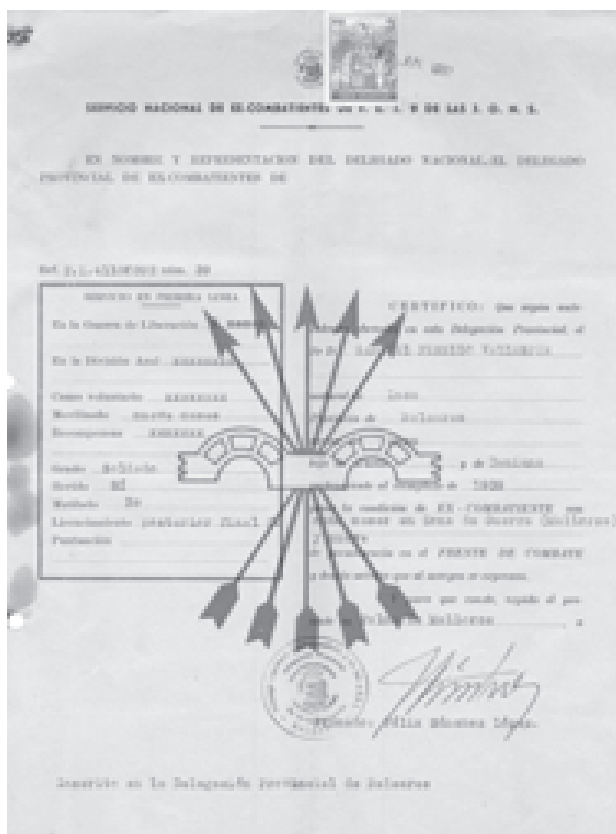

Figura 1. Certificació “del Delegado Provincial de Ex-Combatientes de FE.T. i de las J.O.N.S”

D’acord amb la mateixa certificació tenim constància que “posee la condición de EX-COMBATIENTE con ocho meses en zona de Guerra (Mallorca) y nueve de permanencia en el FRENTE DE COMBATE”.²

Aquesta participació a la Guerra va fer que la seva incorporació a la docència fos més tardana del que havia estat habitual amb anterioritat.

3. Biel Perelló, el mestre

Com ja hem indicat anteriorment, Gabriel Perelló començà la seva feina de mestre al Col·legi Ramon Llull, dels pares franciscans d’Inca, centre en el qual treballà un bon grapat d’anys.

L’any 1960 es presentà a les oposicions per ingressar a l’escola pública i les aprovà. I ho va fer com “Ex-combatiente de la cruzada de liberación y con título de maestro de Primera Enseñanza”.³

Una vegada que hagué aprovat aquestes oposicions, havia de presentar una declaració jurada de fidelitat als “principios del Movimiento Nacional” i, a més a més, havia d’aportar distints documents de bona conducta.

Així, un d’ells va signat pel rector de la parròquia de Santa Maria la Major, Gabriel Buades.⁴

2. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

3. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

4. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

Abilio Sánchez García, comandant de la Guàrdia Civil, certificarà que “ha venido observando una intachable conducta en todos los órdenes, mereciendo inmejorable concepto”.⁵

També, la documentació s'acompanyava d'un certificat de no tenir antecedents del “Jefe del Registro Central de Penados y Rebeldes”; així com un altre del batle d'Inca, que aleshores era Alfonso Reina Bono.⁶

3.1. El seu primer destí

El setembre de 1960 obtingué la seva primera destinació a l'ensenyament públic. Fou a l'escola unitària de Llubi.

Una escola de la qual prengué possessió oficialment el 16 de setembre, segons es recull a l'acta de la JUNTA MUNICIPAL DE ENSEÑANZA PRIMARIA DE LLUBÍ, signada pel seu secretari, el mestre Sebastián Roca Danús.⁷

El seu primer sou anual fou de “Dieciséis mil novecientas veinte pesetas”, més dues mensualitats extraordinàries.

3.2. De Viure (Biure) al CEIP Ponent

El seu primer destí definitiu obtingut per concurs general de trasllats fou a la petita població gironina de l'Alt Empordà: Viure. A la grafia actual escrit Biure.

Gabriel Vallespir guanyava el setembre de 1961 un total de 21.840 pessetes, amb un cinc per cent de descompte “por mejora de pensión”. El novembre de 1962 el seu sou havia millorat fins arribar a 23.880 pessetes anuals.

Figura 2. A la imatge, festa de disfresses al CEIP Ponent. Gabriel Perelló està assegut a la dreta. Llorenç Ramis, el director, està a l'esquerra

5. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

6. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

7. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

L'agost de 1964 per concurs de trasllats aconseguí una vacant a l'escola del municipi de Bunyola, on treballà el 1978.⁸

És precisament aquest any quan arriba a Inca i més en concret al CEIP Ponent, que just feia un curs que havia estat inaugurat. Llavors, els seu director era Llorenç Ramis Rosselló.

En aquest centre, hi va estar fins a la seva jubilació per edat, tenia setanta anys: 1 de gener de 1984. Tenia 23 anys, 3 mesos i 15 dies de serveis a l'educació pública. Un total de 8 triennis i un darrer sou anual d'1.125.670 pessetes.⁹

Morí uns anys després de la seva jubilació de la tasca educativa.

4. Marcela Gil Pomar

Marcela Gil Pomar va néixer a Palma el dia 13 de setembre de 1920. Segons consta al seu certificat de naixement (llibre 160, foli 191, núm. 191 del Jutjat núm. 1 de Palma) era filla d'Àngel Gil i d'Isabel Pomar.

El dia 6 de desembre de 1948 va obtenir el títol de mestra de primer ensenyament:

“...D^a. Marcelina Gil Pomar, natural de Palma de Mallorca, província de Balears, tiene aprobadas todas las asignaturas que comprende el grado de Maestro de Primera enseñanza con arreglo al Plan Profesional de 1945 cuyos estudios terminó durante el curso de 1947-1948, convocatoria de septiembre...”¹⁰

Una vegada que tingué el títol, va sol·licitar tota la documentació necessària per ser admesa com a mestra interina: el certificat de “penados y rebeldes”, el “certificado de antecedentes” i el “certificado de buena conducta de las instructoras de hogar y juventudes”. Amb tots aquests documents, el dia 12 de desembre del mateix any va presentar la sol·licitud oficial d'admissió a la llista de mestres interins.

Fins a l'any 1961 no hi ha cap tipus de documentació al seu expedient. Possiblement durant aquest període es va fer monja i no va exercir com a mestra d'escola. Després de tornar a sol·licitar plaça com a mestra interina, el dia 9 de març de 1962 prengué possessió com a mestra substituïda a l'escola de Maria de la Salut, on exercí fins dia 19 de juny del mateix any.

El curs 1962-63 ocupà plaça de mestra interina a l'escola de Mancor de la Vall. Però, el 31 de gener de 1963 cessà per l'arribada de la mestra propietària.

El 23 de setembre de 1963, per concurs oposició, obtingué plaça a l'escola de Can Picafort, on va romandre fins al 31 d'agost de 1964. Dia 1 de setembre del mateix any passà a l'escola de Pollença com a propietària provisional, on va fer de mestra fins al 31 d'agost de 1966. El curs 1966-67, també com a propietària provisional, va exercir a l'escola de Pòrtol.

L'estiu de 1967, per concurs general de trasllats, obtingué plaça a l'escola de Pujalt (Barcelona), on va estar només un poc més d'un mes i mig. El 21 d'octubre del mateix any li concediren una excedència voluntària.

8. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel..

9. AMEIB. Expedients de personal. Perelló Vallespir, Gabriel.

10. AMEIB. Expedients de personal. Gil Pomar, Marcelina.

Art. 81. Si se diere la circunstancia de que se agotase el número de maestros comprendidos en el artículo anterior, las escuelas se atenderán interinamente, para lo cual será formada una lista en cada provincia, que encabezarán los Maestros nacionales que se encuentren en situación de excedencia voluntaria, que lo soliciten, seguidos de los Maestros de Enseñanza Primaria ordenados por el tiempo de servicios interinos. Los que carezcan de estos servicios se ordenarán a continuación, por la mayor antigüedad en la terminación de los estudios del Magisterio. La convocatoria, que se realizará por la Permanente del Consejo provincial, exigirá los documentos que acrediten conducta intachable en todos los aspectos, carecer de antecedentes penales y no padecer tuberculosis, enfermedad contagiosa ni defecto físico que lo imposibilite para el ejercicio de la profesión; se remitirá al Ministerio para su aprobación, la lista de aspirantes. En igual forma se procederá al agotarse los dos tercios de la anterior.

Figura 3. Article 81 de l'“Estatuto del Magisterio”

Pareix que no es va acabar d'adaptar a l'escola de Barcelona perquè tot d'una que arribà a Mallorca demanà el reingrés al cos i en virtut de l'article 81 de l'“Estatuto del Magisterio” de 24 d'octubre de 1947. El dia 01-11-1967 prengué possessió com a interina de l'escola de s'Alqueria Blanca, on va exercir fins al final del curs 67/68 (31 d'agost de 1968).

El curs 1968-69 va estar uns dies a l'escola de Verge de Lluc de Palma com a substituta i fins al final de curs, a l'escola de Gènova. Però, el 18 de novembre de 1968, segons l'article 80 de l'“Estatuto del Magisterio” de 24 d'octubre de 1947, que a l'apartat a) diu:

“Si existiesen en expectación Maestros pendientes de destino en propiedad por (...) o de recursos de reposición (...) se nombrarán según el orden de su enumeración, por la Comisión Permanente del Consejo Provincial, adjudicando la vacante más antigua al Maestro que desde la fecha anterior se encontrase en la situación indicada y aplicándose el mismo criterio para los restantes”

En virtut del REINGRÉS, passa a propietària provisional (a la mateixa plaça).

El dia 1 de setembre de 1969 obtingué plaça definitiva a l'escola de Son Berga (Sant Llorenç des Cardassar), on va exercir fins al 31 d'agost de 1974. De l'1 de setembre de 1974 al 31 d'agost de 1978 estigué a l'escola de Lloseta.

Escuela: INCA	Unidad Escolar: AS
Apuntamiento: INCA	Datos del Empleado: C/Excedencia de "PONENT"
Partido judicial:	Fecha de ingreso: 01.11.67 (BOE 1-10-67)
Censo localidad: Ayt.	Edificio: Alqueria
	Fecha de ingreso: Interinaria

NOMBRE Y APELLIDOS	NOMBRIENTO			POSICION			CESE			OBSERVACIONES
	Orden	Time	Ant.	Orden	Time	Ant.	Orden	Time	Ant.	
OLIVER ROTGAR, JERONIMA	Op			1972	31	9	74			
(El Ponce, Mallorca)	cor			1973						

Figura 4. Fitxa amb la plaça al CEIP PONENT

Finalment, l'1 de setembre de 1978 arribà a Inca. La seva plaça era al CNM Ponent, però en virtut d'un "conkursillo"¹¹ exercí durant un temps al Col·legi de Llevant, també d'Inca.

Dia 4 de gener de 1979 demanà llicència per malaltia: "...por motivos de salud, hago así mismo constar que la enfermedad que padezco no da lugar a la jubilación por imposibilidad física, conforme se acredita con el certificado médico adjunto".¹²

El 25-10-1979, ja recuperada, passà definitivament a l'escola de Ponent, on es va jubilar, als 65 anys, el 13-09-1985. Se li computen 22 anys, 5 mesos i 19 dies de servei.

5. Margarita Rosselló Fe

Nasqué a Inca el dia 14 de febrer de 1918. Filla de Joan i de Maria.

Els seus padrins per línia paterna foren Jaume Rosselló i Maria Janer, i per línia materna, Antoni Fe i Margalida Amer.

Es casà a Inca el 12 de novembre de 1952 amb Sebastià Horrach Fiol, natural d'Alaró.

La transcripció del seu títol de mestra (això eren les fotocòpies d'un temps):

Octavo. Los Maestros nombrados en propiedad en virtud del concurso de traslados propietarios y de nuevo ingreso, están obligados a tomar posesión de la escuela, precisamente en el punto de destino, aun cuando se encontrasen en alguna situación especial, en la cual cesarán con fecha 30 del actual.

Se exceptúa a los Maestros que sirvan destino de régimen especial y a los que, regentando escuela provisionalmente, si desean seguir ejerciendo en la misma, no resulten desplazados; en ambos casos continuarán al frente de las que desempeñan y se posesionarán del nuevo cargo en la Delegación Administrativa de la provincia en que vienen sirviendo. Esta Dependencia verificará la oportuna notificación, telegráficamente, a la Delegación de la provincia de destino, el mismo día de la posesión, ratificándolo en igual fecha por escrito.

"(...) Considerando que, conforme a las disposiciones i circunstancias prevenidas en la actual legislación, DOÑA MARGARITA ROSSELLÓ FE, natural de Inca provincia de Baleares, de edad 24 años, ha hecho constar su suficiencia en la Escuela Normal de Baleares en concepto de Bachiller conforme al RD de 30 de agosto de 1914, expido el presente título de MAESTRA DE PRIMERA ENSEÑANZA (...) Dado en Madrid a 31 de Julio de 1942 (...)"¹³

Fou destinada, com a "Maestra Opositora en prácticas", l'1 de febrer de 1945 a Maó i Villacarlos per continuar després a Manacor des de 16/04/1945.

El 26 de juliol de 1945 aprovà les oposicions i continuà prestant serveis a Manacor, però, com a propietària provisional.

Figura 5. O. M. 20-09-1946. Punt 8

11. *Conkursillo* era un concurs per triar places entre mestres de la mateixa localitat.

12. AMEIB. Expedients de personal. Gil Pomar, Marcelina.

13. AMEIB. Expedients de personal Rosselló Fe, Margarita.

Per concurs general de trasllats fou destinada l'1 d'octubre de 1946 a l'escola d'Orient (Bunyola), on, si bé hi prengué possessió, el cessament també és de la mateixa data.¹⁴

I per què la presa de possessió i cessament la mateixa data? Perquè es va acollir a allò disposat al paràgraf 8è de l'Ordre ministerial de 20 de setembre de 1946.

Continuà a Manacor com a propietària provisional fins al 30 de setembre de 1947, que va ser desplaçada.

DISTRIBUCIÓ		N.º de Orden		N.º de Registro														
DTE 41-241-757		00019		43.85.03030														
Apellidos: ROSSELLÓ FE		Fecha Título Maestro: 21-Julio-1942																
Nombre: MARGARITA		Otros Títulos: Bachiller																
Naturalista: INCA (MAYORCA)		Fecha primer nombramiento: 26-Julio-1945																
Fecha nacimiento: 14-Febrero-1918		Total servicios hasta 11-12-61:																
DISTRIBUCIÓ	Forma de obtención	Total sueldo base y extras	FECHAS									SERVICIOS						
			Nombramiento			Promoción			Cese			Propiedad			Interinos			
			Día	Mes	Año	Día	Mes	Año	Día	Mes	Año	Año	Mes	Día	Año	Mes	Día	
ORIENT	Opos.Prov.	6.000	1	2	45	1	2	45	26	3	45						1	25
YLLACERLOS	Perfeccion	"				27	3	45	15	4	45							19
MANACOR	"	"	4	4	45	15	4	45	31	8	45						4	25
"	F.Prov.	"	20	7	45	1	2	45	30	9	45	1	1					"
ORIENT (BUNYOLA)	G.O.T.	"	10	7	46	1	10	46	1	10	46							
MANACOR	F.Prov.	"	20	9	46	1	10	46	30	9	47	1						
ORIENT (BUNYOLA)	Reloquio	"	22	9	47	1	10	47	1	10	47							
LLOSETA	F.Prov.	"	11	10	47	1	10	47	31	8	48			11				
ORIENT (BUNYOLA)	Desplazada	"	31	8	48	1	9	48	31	12	48				4			
"	Asignao	7.200	3	1	49	1	1	49	10	5	50	1	4	50				
"	"	8.400	30	6	50	19	5	50	31	8	50			1	11			
ALARÓ	G.O.T.	"	30	8	50	1	9	50	31	12	50						4	
"	Asignao	10.000	15	3	51	1	1	51	30	9	51	2	2					
MAGNETA	F.F.Comun	"	26	9	51	1	10	51	21	8	54			11				
"	G.O.T.	"	3	9	54	1	9	54	30	9	54			1				
"	Asignao	12.500	27	4	54	1	1	54	28	9	54							

Figura 6. Full administratiu

Es reincorporà a Orient l'1 d'octubre de 1947 i cessà el mateix dia, però, en virtut de l'Ordre ministerial de 22 de setembre de 1947 (punt 2n), passà a Lloseta, poble on va romandre fins al 31/08/48, en què fou desplaçada, i tornà a ocupar la seva plaça definitiva a Orient. Aquesta vegada hi va estar fins al 31 d'agost de 1950, moment en què per CGT se'n va anar a Alaró.

El 30 de setembre de 1953 cessà a Alaró per incorporar-se a Lloseta, com a "provisional consorte", el dia següent.

I què és això de "provisional consorte?"

L'article 4t del Decret de 28 de setembre de 1951 establia aquest dret, així com l'Estatuto del Magisterio als articles 74 i 75 establia les preferències i l'ordre a aplicar en cas d'empat.

L'article 4t, que diu:

14. AMEIB. Expedients de personal Rosselló Fe, Margarita.
 15. AMEIB. Expedients de personal Rosselló Fe, Margarita.

“Los Maestros consortes pueden solicitar traslado provisional a vacante definitiva de la misma localidad o término municipal en que sirva en propiedad su cónyuge sin que estos traslados agoten el derecho de concursar en su día por el turno de consortes”.

Romangué a Lloseta fins al 31/08/1979, i des de 07/12/1963 fins al 31/10/1975 hi exercí com a directora.

Per CGT l'1 de setembre de 1979 prengué possessió al CEIP PONENT d'Inca, centre en el que hi va estar fins a la seva jubilació l'1 de gener de 1984.¹⁵ Foren 38 anys, 11 mesos i 13 dies de vida professional.